

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 818 sahifa,
2-mart, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woosyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek oilalarida ona-bola munosabatlari va ularning oilaviy emotsional muhitni shakllantirishdagi ahamiyati.....	18
<i>Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna</i>	
O'quvchi yoshlarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish – ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	22
<i>Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</i>	
Raqamli muhit ta'sirida bolalar psixikasidagi transformatsiya jarayonlari.....	30
<i>Abdullayeva Sh. H.</i>	
Turli yosh davrlaridagi shaxslarda o'zini o'zi faollashtirish xususiyatlarining tafovutlanishi	33
<i>Qurbonboyev Azimbek Nazirboy o'g'li</i>	
Bolalarni maktab ta'limiga intellektual tayyorlash va vitagen tajribasini rivojlantirishga metodik yondashuvlar.....	37
<i>Abdullayeva Feruza Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni steam asosida o'qitishning interfaol metodlari	42
<i>Aliqarshiyeva Durdona Sharofiddin qizi</i>	
O'simliklar guruhlari mavzusini o'quvchilarga tushuntirishda interfaol metod va vositalardan foydalanishning samaradorligi.....	49
<i>Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li</i>	
Kichik maktab yoshidagi shaxsda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishning pedagogik shartlari	55
<i>Jo'rayev Avazbek Umar o'g'li</i>	
Matematika o'qitish jarayonida o'quvchilarning mantiqiy kompetentligini shakllantirish	59
<i>Kalandarova Maxliyo Aslonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik madaniyatini rivojlantirishda raqamli ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish.....	63
<i>Kamalova Dilrom Olimjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirish – kelajak avlod kamolotiga qaratilgan strategik islohot.....	68
<i>Kamolova Gavhar Akbarovna</i>	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	71
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatrovna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi</i>	
Insult bilan xastalangan bemorlarda nutq buzilishlari korreksiyasiga yondashuvlar	74
<i>Maxkamova Laylo Majidovna</i>	
Milliy ta'lim tizimini yangilash va rivojlantirishning strategik modeli	77
<i>Mengliqulova Maftuna Abdullayevna</i>	
Yangi O'zbekistonda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik va uning shaxs psixikasiga deterministik ta'siri	82
<i>Nishonova Oydinoy Mashrabjon qizi</i>	
Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishda o'qituvchining fasilitatorlik roli	86
<i>Sariyeva E'tibor Matchanboyevna, Urazbayeva Sabohat Ortiqbayevna, Yuldasheva Gavxaroy O'rinboy qizi</i>	
Raqamli ta'lim platformalaridan foydalanishning bugungi holati: muammo va imkoniyatlari	90
<i>Suyarov Xurshid Baxriddinovich</i>	
Tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	95
<i>Toshpo'latova Guldona Tulqin qizi</i>	
Kreativ yondashuvni shakllantirishda o'qituvchining innovatsion faoliyatini shakllantirish metodikasi	98
<i>Usarova Marg'uba Nazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ nutq malakasini rivojlantirishning metodologik asoslari.....	102
<i>Vaisova Yodgora Sardorbek qizi</i>	
Destruktiv oilalarda shaxslararo munosabat psixologiyasi	106
<i>Sharafutdinova Xadichaxon Gulyamutdinovna</i>	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	110
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
O'quvchilarning individual ta'lim ehtiyojlarini aniqlash mezonlarining pedagogik va raqamli diagnostik asoslari	114
<i>Xalknazarova Aysuliw Maxsetbaevna</i>	
Klinik integratsiya asosida farmakologiya fanini o'qitish modelini ishlab chiqish	118
<i>Xasanboyeva Nafisaxon Abdullojonovna</i>	
Yurak glikozidlaridan zaharlanishni oldini olishni o'qitishning metodik-pedagogik asoslari	121
<i>Xoliqova Oyistaxon Yuldashevna</i>	
Oliy ta'lim tizimida raqamli transformatsiya sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning universal va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	125
<i>Xurramov Anvar Jumanazarovich</i>	
Studying the Role of Magic Numbers and Nucleon Shells in Nuclear Structure	129
<i>Yakubova Shoxidaxon Qodirovna, Dehqonova Ohista Qosimjonovna</i>	
Методика адаптивного физического воспитания молодежи с интеллектуальными нарушениями посредством специализированных гимнастических упражнений	133
<i>Аслонова Гуллола Акрам кизи</i>	
Понятие эмоционально-оценочной лексики	137
<i>Каримбаев Ниятбай Шарипович, Усенова Гульзира Женгисбай кызы</i>	
Изучение русского языка с использованием цифровых платформ: потребности, проблемы и решения	140
<i>Умарова Дильфуза Маматкуловна</i>	
Инклюзивное образование в Республике Узбекистан: сравнение с мировым опытом	144
<i>Пирманова Бахора Эшмухаммадовна</i>	
Inklyuziv ta'lim jarayonida empatiya va rahm-shafqatning pedagogik ahamiyati	148
<i>Olimova Sarvara Sobitxon qizi</i>	
Bo'lajak defektologlarni oila bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	152
<i>M. B. Muxtorova</i>	
Maktabgacha yoshdagi eshitishida nuqsoni bor bolalarni talaffuzga o'rgatish metodlari	156
<i>Bo'ronova Suksoraxon Behzodjon qizi</i>	
The Role of Identity, Motivation, and Investment in Teaching English at School (Experimental Study)	160
<i>Shahobova Sitara Baxromovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda umummadaniy kompetentlikni rivojlantirish jarayonining zamonaviy ta'lim paradigmasiga mos pedagogik modeli	166
<i>Olimova Dilrabo Nurali qizi</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida tikuvchilik va dizayn ta'limida innovatsion pedagogik yondashuvlar asosida talabalar kasbiy kompetentligini rivojlantirish muammolari va istiqbollari	169
<i>Umarova Fotima Abduraximovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini zamonaviy darsliklardan samarali foydalanishga o'rgatishning interaktiv metodlari	172
<i>Kosimova Gullola Mullajonovna</i>	
Iqtisodiy ixtisoslik talabalari kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning metodologik asoslarini takomillashtirish: rus tili fanini o'qitishda	176
<i>Nuraliyeva Maftuna G'ulomovna</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida bo'lajak o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish bosqichlari	182
<i>Xidirova Nodira Abduganiyevna</i>	
Maktabgacha ta'limda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda pedagogning kompetensiyasi	185
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Frazeologik birliklar identifikatsiyasi	188
<i>Omadjon Azamov Burxonovich</i>	

O'smirlik davrida empatiya rivojlanishiga ijtimoiy tarmoqlar va virtual muloqotning ta'siri	192
Qodirova Zebuniso Malikovna	
Pedagogical Mechanisms for Enhancing the Competitiveness of Higher Education Services in the Context of Socio-Economic Globalization	197
Babayeva Lola Ibragimovna	
Integrativ yondashuv asosida talaba qizlarda jismoniy madaniyatni rivojlantirishning pedagogik tizimini takomillashtirishning dolzarbligi	202
M. X. To'xtamisheva	
Murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari.....	207
Abdubokiyeva Adiba Baxodir qizi	
Oliy ta'limda mustaqil ta'lim mazmunini kognitiv kompetensiyalarga yo'naltirib tashkil etish	211
Adashova Guljaxon Muxammadjonovna	
STEAM yondashuvi asosida tayyorlov guruh bolalarining bilish faoliyatini faollashtirishning samarali yo'llari	215
G. B. Maxmudova	
Bo'lajak oligofreno-pedagoglarning kompetentlik faoliyatini tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari	219
Jumaboyev Nurillo Xayrullo o'g'li	
Sun'iy intellekt asosida ta'lim sifatini monitoring qilish mexanizmlarini takomillashtirish	223
Jumanazarova G. U.	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda duduqlanishni o'yin asosida bartaraf etish texnologiyalari	227
Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Mamatqulova Sarbarxon Axmadjon qizi	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	230
Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi	
Sharq va G'arb mutafakkirlari merosida shaxs tarbiyasi masalalari	233
Mirabzalova Zaxro Shuhrat qizi	
Oliy ta'limda talabalarning o'z-o'zini personallashtirishini tashkil qilish	238
Shamsiddinova Adiba Muzaffar qizi	
Формирование интеллектуальных умений детей старшего дошкольного возраста в условиях цифровой образовательной среды	242
Скрыльников Юрий Степанович	
Динамика становления профессионально значимых личностных качеств будущих педагогов.....	246
Тиллашайхова Хосият Азаматовна	
Hamid Olimjon ijodining shakllanishidagi manbalar va ijodiy omillar.....	250
U. A. Jumanazarov	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilari moslashuvining psixologik yondashuvi	254
G. R. Ibragimova, Abdulkarimova Dilfuza	
Tarixiy obidalar asosida tasviriy san'at talabalari ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	258
Qurvanboyeva Diyora Muzaffar qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda sotsial intellekt va shaxslilik kamolotning o'zaro bog'liqligi	262
Avlayev Orif Umirovich	
AR texnologiyasi asosida kompyuter arxitekturasini o'qitishni takomillashtirishning pedagogik asoslari....	267
Saidkarimxonova Dilnozaxon Saidazizxon qizi	
Sun'iy intellektning ixtisoslashgan ta'lim muassasalari bitiruvchilarini tayyorlash sifatini oshirishdagi o'rni	273
Ubbiyev Alisher Tairovich	
Inklyuziv ta'lim bo'yicha respublikada olib borilayotgan faoliyat	277
Sattorova Mohira Aminqulovna	
Tasviriy faoliyat jarayonida maktabgacha tayyorlov guruh bolalarida emotsional intellektni shakllantirish .	281
Namzabayeva Lola Zakirovna, Malikova Umida Nurliboy qizi	
Sport maktablarida 12–14 yoshli gandbolchilarda to'pni ilish va uzatish texnikasini takomillashtirish metodikasini ishlab chiqish	285
Ismatullayeva Fotima Rustam qizi	

Методология изучения этнопсихологических аспектов понимания долга перед родителями: цели, задачи и гипотезы исследования	289
Эргашев П. С., Азимова Х. А.	
Uzluksiz ta'lim tizimida metakompetensiyalarni rivojlantirish strategiyalari va ularning tasnifi	292
Xurramov Anvar Jumanazarovich	
Fundirlash konsepsiyasi – kelajak pedagoglarining asosiy poydevori	296
G'oyimov Umar Eshmurodovich	
Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida qo'llanilayotgan metodik ta'minotning hozirgi holati: tahliliy o'rganish	301
Xujamkulova Nafisa Ruzikulovna	
Pedagogik metod: intellekt xaritalar yordamida lazerlarning amaliyotda qo'llanilish sohalarini vizuallashtirish	307
Olimjonova Nigina Sobirjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti guruhlarida rivojlanish markazlarini tashkil etish	312
G. R. Ibragimova, Normamatova Rayhona Alisher qizi	
Pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarning ta'lim jarayonidagi o'rni	317
Qodirova Sevara Shuxratovna	
Shaxs psixikasi rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar	325
Boboyeva Maxsuda Ataxonovna, Rajapboyeva Ozoda Shuxrat qizi, Karimova Malohat O'rinboy qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning sifat samaradorligi	329
Hasanova Dilnora Rustam qizi, Ehnazarov Jo'raqul	
Integratsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy sifatlarini shakllantirishning metodik tizimi	333
Boynazarova Munajat	
O'yin faoliyati orqali kasbga yo'naltirish mexanizmlari	337
Allaberdiyeva Kumri Xamrayevna, Toshmurodova Marjona	
Модель методического сопровождения педагогов доо в развитии математической грамотности и логического мышления старших дошкольников на основе игровых технологий	340
Гаухар Джанпеисова	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish muammolari va imkoniyatlari	347
Majidova Hilola Eshquvat qizi	
Формирование коммуникативной компетенции студентов на занятиях узбекского и иностраных языков: интегративный подход	351
Турланова Сауле Дадажановна	
Ta'lim jarayonida digital storytelling metodidan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy yozuv kompetensiyasini shakllantirish	357
Maxsetova Zuxra Torebayevna	
Futbol mashg'ulotlarida kreativ yondashuvlarni qo'llash amaliyoti	361
Karimov Odiljon Baxadirovich	
Oliy ta'limda talabalarining kreativligini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari (amaliy matematika yo'nalishi misolida)	364
Samatova Munira Dilshod qizi	
Подготовка к школе как условие развития коммуникативных умений у детей дошкольного возраста с тяжёлыми нарушениями речи	368
Ахмедова З. М., Абдурахмонова М. А.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini rivojlantiruvchi ta'limni amalga oshirishga talaba motivatsiyaviy-qadriyatli munosabatlari tizimi shakllanganligi darajalari va ularning sifatiy tavsifi	373
Ergasheva Matluba Burxonovna	
Ritmik va ijodiy gimnastika mashqlari orqali bolalarda estetik didni shakllantirish metodlari	378
Kamchiyev Salimberdi Xudayberdiyevich	

Interaktiv ta'lim platformalari asosida informatika va axborot texnologiyalari faniga oid kompetensiyalarni rivojlantirish samaradorligi.....	382
Karimov Feruz Raimovich	
Koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini shakllantirishda qo'llaniladigan zamonaviy usullar	386
Mamasiddikova Maftuna Akbarjon qizi	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining media savodxonligini oshirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari.....	389
Masharibova Lobar Rayimberganovna	
Duduqlanuvchi bolalarda verbal muloqot ko'nikmalarini o'yin texnologiyalari asosida rivojlantirish.....	393
Mirtoyeva Shohruza Ibjohimjon qizi	
Maktab voleybol sport to'garaklari mashg'ulotlarida harakatli o'yinlardan foydalanish	396
Ortug'mat Jumanov, Zarina Abdusattarova	
Talabalar mustaqil ta'limini samarali tashkil etish omillari va mexanizmlari.....	400
Raxmatova Nargiza Dolibayevna	
Bola nutqining rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi salbiy va ijobiy muhit omillari. XXI asr taraqqiyotida nutq faoliyatining shakllanishi.....	403
Ro'ziyeva Nozimaxon Oybek qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining ijodkorligini ijtimoiy-pedagogik faoliyatda rivojlantirish texnologiyasi.....	406
Sadikova Dilafuz Xusanovna, Butayeva Gavhar Xudoyorovna	
Fan va tabiatni tanishtirish orqali maktabgacha katta yoshdagi bolalarni rivojlantirish usullari	410
Sh. T. Musulmonova	
15-17 yoshgacha bo'lgan kurashchilarni yillik yuklamalarini taqsimlash	413
Qirgiboyev Shaxbozbek Aslidin o'gli, Xamidjonov Muhammadbobir Ulug'bek o'gli	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	416
Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	419
Toshpo'latova O'giloy Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarni shaxsiy rivojlantirish.....	422
Turdiyeva Raxima Kurbanovna	
Matnli topshiriqlar vositasida ona tili darslarida o'quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish	426
Yulbarsov Ochilbek Obidjon o'g'li, Isayeva Gulnur Shakirjanovna	
Методы исследования сенсомоторных эффектов и внимания у детей дошкольного возраста.....	432
Г. С. Алиходжаева	
Роль театрализованной деятельности в формировании представлений о родине у дошкольников .	436
Г. С. Алиходжаева, У. О. Мамадалиева	
Логическое мышление детей 5–7 лет в вариативном дошкольном образовании: нормативные основания и концептуальная модель	440
Г. Э. Джанпеисова, В. В. Горбунова, Э. З. Убайдуллаева	
O'qitishning maqsad va vazifalarini talabalarning bo'lajak pedagogik faoliyatini modellashtirish sifatida ...	444
Murodova Umida Dilmurodovna	
Развитие прагматической компетенции аудирования с помощью инновационных технологий в обучении немецкому языку	449
Саидова Махсудахон Аббасовна	
Развитие профессиональной подготовки будущих воспитателей в системе высшего педагогического образования.....	452
Собирова Пошшаой Эркин кизи	
Современные педагогические концепции и структурные элементы игровых технологий.....	455
Хафизова Машхура Аминовна	
Davolanish ehtiyojiga ega bo'lgan bolalarga tibbiy-psixologik yondashuvlar	458
Po'latxo'jayeva Malika Rustamovna	
Equal Voice in the Classroom: A Gender-Based Approach	463
Gafurova Nodira Ravshanovna	

Matematik tafakkur kompetensiyalarini rivojlantirishda singapur ta'lim modelining innovatsion pedagogik yondashuvlari.....	468
<i>Sanobar Ibragimovna Kenjayeva</i>	
Boshlang'ich sinf mikrodars ishlanmasining texnologik xaritasini yaratish usullari.....	475
<i>Yusupova Gulshiraxan Zinatdinovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	479
<i>Sodiqova Gulbahor G'ofurjon qizi, Abduvohidova Rayhona Nuriddin qizi</i>	
6–7 yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda mantiqiy fikrlashga o'rgatishning ahamiyati	484
<i>Sultonova Sitara Zarif qizi</i>	
Debat texnologiyalari va akademik yozuv ko'nikmalarini rivojlantirish.....	488
<i>Gulamov Shavkat Maxmudovich</i>	
Kognitiv yuk nazariyasi asosida boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'quv jarayonini optimallashtirish	492
<i>G'ulomova Moxinur Inomjon qizi</i>	
Muloqot madaniyati va liderlik ko'nikmalarining shakllanishidagi psixologik-pedagogik omillar	497
<i>Putatova Odinaxon Xamidovna</i>	
Tarbiyaviy ishlarni tashkil etish pedagogik muammo sifatida	501
<i>Qulmatova Xurshida Abdurahmonovna</i>	
O'quvchilarga algebrani o'qitishning dolzarb masalalari.....	504
<i>Qodirova B., Ibragimov N.</i>	
Bo'lajak biologiya o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirish masalalari	509
<i>Axmadjanova Moxiyat Sadriyevna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning elektron ta'lim resurslari va innovatsion dasturlar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirish.....	513
<i>Sultansaidova Mushtariy Abzalxanovna</i>	
Jo'rg' Oruell asarlarida davr va shaxs fojiasi	516
<i>Xatamova Kumush Javxar qizi</i>	
“Tabiiy fanlar” fanini o'qitish texnologiyasini STEAM yondashuvi asosida tuzish metodikasi	519
<i>Imankulov Nurbek Tursunkul o'g'li, Ashirov Shamshidin Annazarovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'quv faoliyatiga samarali ta'sir etuvchi irodaviy sifatlar	525
<i>Ma'rufjonova Rohila Lutfulla qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida texnik ijodkorlikni shakllantirishning mazmuni va metodikasi	528
<i>Xudaykulova Saida Zakirovna</i>	
Aqli zaiflik va autizm spektri buzilishining klinik-pedagogik farqlari	533
<i>Zakirova Fozilaxon Zafarjon qizi</i>	
STEAM yondashuvi asosida kreativ fikrlashni shakllantirishning didaktik imkoniyatlari.....	538
<i>Erkinov Ozodbek Faxriddin o'g'li</i>	
Neologizmlar – badiiy matnda uslubiy vosita sifatida	540
<i>Ibragimova Shoira Normuminovna</i>	
Nutq nuqsoniga ega bo'lgan bolalar ota-onalarini logopedik korreksion ishiga jalb etish	543
<i>Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Abdullayeva Gulzoda Abdurazoq qizi</i>	
Rus tili darslarining samaradorligini oshirishda nutqiy kompetensiyani shakllantirishning ilmiy-metodik asoslari.....	546
<i>Jurayeva Nilufar Shovkat qizi</i>	
Autizm spektridagi bolalarda nutqni rivojlantirish uchun sensor integratsiya usullarining ta'sirini o'rganish.....	549
<i>Mo'minova Gulnora Qurvonali qizi</i>	
Yosh taekvondochilarni maxsus mashqlar yordamida kyorugi texnikasini rivojlantirish	552
<i>Sheraliyev Sarvarbek Soxibjon o'g'li</i>	
“Motivatsion yondashuv” hamda “kreativ fikrlash” tushunchalarining mazmun va mohiyati	556
<i>Toshnazarova Mohinur O'sarali qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning muloqot madaniyatini rivojlantirishda kompetensiyaviy yondashuvning o'rni	559
<i>Umarova Feruzabonu Bobir qizi</i>	

Ta'lim falsafasining ijtimoiy-madaniy evolyutsiyasi	562
Uzakova Zahroxon Muhammad Zarif qizi	
Fizika ta'limida ijodiy tafakkurni shakllantirishning innovatsion modeli: muammoli ta'lim va interfaol metodlar asosida kompetensiyaviy yondashuv	565
Yusupov Kodirjan Batirovich	
Игровые проекты как средство обучения предлогам английского языка.....	569
Нуратдинова Наргиза Бахтияровна	
Формирование межкультурной коммуникативной компетенции через изучение речевого этикета в цифровой среде (мессенджеры и социальные сети)	572
Юсупова Сохила Сайфиевна	
Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish.....	575
Shamiyeva Manzura Fayzullayevna	
Pedagogik ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilar valeologik kompetentligini rivojlantirishning mazmuni va mohiyati	579
Sardorxon Quvondiqov	
Pedagogik ta'lim muassasalari bo'lajak o'qituvchilarida integrativ yondashuv – milliy g'urur tuyg'usini rivojlantirish yondashuvi sifatida.....	584
Miraxmedov Fatxulla	
Bolalarni xavfsiz, erkin, o'yinga asoslangan va do'stona muhitda tarbiyalash – muvofiqlashtirishning yangi standartlari.....	590
Mamadaliyeva Dilfuza Baxtiyorovna	
Alisher Navoiyning "Arba'in" asaridagi qit'alarda sahih hadislarining badiiy talqini	595
Nematullayeva Madina Zafarovna	
Umumta'lim maktablarida chizmachilik fanini o'qitishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish istiqbollari	598
Xalimov Moxir Karimovich	
Biologiya fanini o'qitishni modernizatsiyalash bo'yicha zamonaviy yondashuvlar.....	603
Axmadjanova Mohiyat Sadriyevna	
Dizariya shakllarining klinik-pedagogik tavsifi	607
Iminjonova Moxichexra Alimardon qizi	
Oliy ta'limda kechki ta'lim talabalarining o'quv faolligini oshirishda faollashtiruvchi interaktiv ma'ruza metodining didaktik strukturasi va pedagogik imkoniyatlari.....	611
Axmedova Zilola Muxtor qizi	
Оптимизация процесса самообразования студентов русской филологии в условиях современного образовательного пространства	617
Азизова Д. А.	
Bo'lajak tarixchilarda tarix falsafasining zamonaviy konsepsiyalariga doir bilimlarni rivojlantirishning amaliy texnologik tizimi.....	622
Anvarjonov Ahrorjon Ahadjon o'g'li	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mehnatsevarlikka tarbiyalashda pedagogik texnologiyalarning turlari va ularni qo'llash imkoniyatlari.....	625
Xudaybergenova Adolat Usmanovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni ijtimoiy-axloqiy tarbiyalashda maktabgacha ta'lim tashkiloti va oilaning hamkorligi.....	629
Jumanova Fotima Uralovna, Azimova Zebxon Tohirovna	
4K yondashuvi asosida dars topshiriqlarini ishlab chiqish.....	635
Boboyeva Nafosat Tulqin qizi	
O'quv-tarbiya jarayonida pedagogik diagnostika.....	639
Xolmatova Ziroatxon Anvarovna	
Raqamli ta'lim muhitida tadqiqotchilik ko'nikmalarini rivojlantirishning ahamiyati.....	642
Abdullayeva Ozoda Odiljon qizi	
O'yinchilarning texnik va taktik tayyorgarligi.....	645
Madaminov Oribdjan Nishanbayevich	

Ta'lim jarayonida gamifikatsiya va didaktik o'yinlar orqali metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	648
<i>Xayrullina Parizod Farg'at qizi</i>	
Dual ta'lim sharoitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy kompetentligini baholash mezonlari va monitoring tizimi.....	651
<i>Umurov Zarif Latifboyevich</i>	
Boshlang'ich sinflarda folklor asarlarini aksiologik yondashuv asosida o'qitish metodikasi	660
<i>Aytmuratova Elvira Ersultanovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilari tanqidiy fikrlashining psixologik va pedagogik mohiyati.....	663
<i>Haydarova Kamola Ergashboy qizi</i>	
Differensial ta'limning nazariy-konseptual asoslari.....	667
<i>Rasulova Nozigul Abdivoxid qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tasviriy faoliyatga o'rgatishda kreativ shaxsni shakllantirish bo'yicha metodik tavsiyalar	671
<i>Rizoyeva Muslima Raxmonovna</i>	
Информационная компетентность через призму филологии: ключевые факторы формирования ...	679
<i>Хикматов Нодир Назимджанович</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida qadriyatlar tizimini shakllantirishning samarali yo'llari	683
<i>Mamatova Zarena Abduljalilovna</i>	
O'zbekiston va Angliyada pedagogik ta'lim tizimining tarixiy asoslari.....	686
<i>Miramatova Laylo Ravshanjon qizi</i>	
Innovatsion ta'lim muhitida o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	690
<i>Nilufar Xalikova Mirkadirovna</i>	
Badmintonchilarda maxsus chaqqonlik tayyorgarligining o'yin faoliyatiga ta'siri	694
<i>Samadova Uktabar Hasanovna</i>	
<i>Maktab direktorlarining boshqaruv ko'nikmalarini rivojlantirishda sinergetik</i>	
yondashuvning o'rni va ahamiyati	698
<i>Yusupova Dilnoza Fayzullayevna</i>	
Pedagogical Essence of Improving Students' Collaborative Skills Through Multi-Vector Approaches	702
<i>Turemuratova Aziza Begibaevna, Otelbayeva Muhayyo Alisher qizi</i>	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarining maktabgacha yoshdagi bolalarda kognitiv, estetik va ijodiy rivojlanishiga ta'siri	708
<i>Shaymuradov Taxir Zamanovich</i>	
Oliy ta'limda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash mezonlari: falsafa fanining o'quv jarayoniga integratsiyasi	713
<i>Abdullayev Akmal Nasriddinovich</i>	
Klasterli ta'lim muhitida bo'lajak o'zbek tili va adabiyoti o'qituvchilarining innovatsion kompetentligini rivojlantirish metodlari.....	717
<i>Abdurahmonov Maqsad Bekjonovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutqiy rivojlanishning yetakchi omillari.....	720
<i>Abduvosiyeva Mahmuda Xamidullo qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ sifatlarini oshirish: zamonaviy yechimlar va muammolar	724
<i>Abduxalimova Yulduz Normurod qizi</i>	
Maktablarda sun'iy intellekt asosida xorijiy tillarni o'qitish afzalliklari	728
<i>Altmisheva Iroda Mavlonovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda boshqaruv madaniyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari.....	731
<i>Ashurov Yusuf Alisher o'g'li</i>	
Bolalikni qayta anglash: mariya montessori pedagogik qarashlarining ilmiy asoslari	735
<i>Ismatullayeva Madinabonu Akmaljon qizi</i>	
14-15 yoshli o'quvchilarning jismoniy tarbiya vositalari orqali jismoniy tayyorgarligi samaradorligini oshirish metodi	740
<i>Karimboyev Og'abek Qadamboyevich</i>	

O'zbekiston xalqlarining amaliy san'ati va ma'naviy merosini o'rganish: tarixiy va pedagogik jihatlar	744
Kayumov Erkin Kazakbayevich	
Fizika ta'limida kognitiv texnologiyalar asosida talabalarning mantiqiy va analitik tafakkurini rivojlantirish yo'llari	748
Madumarov Shodonbek Az'amjonovich	
Maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish jarayonlarida pedagogik-psixologik bilimlarning ahamiyati	751
Muratova Shaxnoza Ibatovna	
Yoshlar o'rtasida ijtimoiy hamkorlikni mustahkamlashda pedagogik resurslar va hamkorlik infratuzilmasining ahamiyati	754
Matnazarov O'ktam Latipovich	
Maxsus pedagogika o'qituvchilarining pedagogik va psixologik tayyorgarlik darajasi	757
Oxunov Ilxomjon Abdunabiyeich	
Funksional bog'liqlikni tushunishda vizual-eksperimental metodning samaradorligi	760
Qobilova Nargiza Anvarovna, Shamuratov Zafar Ergashevich	
The Psychological Importance of Emotional Intelligence and Stress Resilience in Increasing Professional Efficiency of Primary School Pedagogues	766
Tajiboyeva Odinakhon	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida mashg'ulotlar jarayoni sifatini monitoring qilish vositasi sifatida	769
Tashbayev Naim Sadikovich	
Axloqiy tafakkur va axloqiy qaror qabul qilish kompetensiyasi tushunchasining pedagogik-psixologik mohiyati	773
Temirova Oydina Muhiddinova	
Oliy ta'lim muassasalarida "Muhandislik kompyuter grafikasi" fanini o'qitishning metodik asoslari va zamonaviy yondashuvlari	776
Xamidov Dilshod Olimjon o'g'li	
Kasbiy ta'lim rahbarlarining individual yondashuv asosida kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari ...	780
Yangiboyev Kamol Norboyevich	
Тема экологических проблем как элемент духовно-нравственного воспитания студентов в произведениях Чингиза Айтматова	784
Абдулвохидов Элёр	
Девиантное поведение школьников в образовательной среде: проблемы классификации и гендерные особенности восприятия педагогами	789
Алимжанова Матлюба Юнусовна	
Анализ проблем развития профессиональной иноязычной компетенции по английскому языку у студентов медицинских вузов	793
Исраилова Илона Халитовна	
Психолого-педагогические условия использования изобразительной деятельности как средства стимуляции коммуникативных навыков у воспитанников с синдромом дауна	798
Каримова Регина Шовкатовна	
Методика развития специальной физической подготовленности футболистов 11–12 лет с использованием современного инновационного оборудования	802
Мирзабаев Диёрбек Камилович	
Нейроигра как эффективное средство развития познавательных и регуляторных функций у детей дошкольного возраста	805
Намазбаева Лола Закировна, Маткаримова Шарира Рахимжановна	
Методы и приёмы технологии развития критического мышления в курсе "Общая педагогика": опыт проектирования учебного процесса в вузе	809
Янкина Рано Садыковна	

OLIIY TA'LIMDA MA'NAVIY-MA'RIFIY KOMPETENSIYALARNI BAHOLASH MEZONLARI: FALSAFA FANINING O'QUV JARAYONIGA INTEGRATSIYASI

Abdullayev Akmal Nasriddinovich

Namangan davlat pedagogika instituti dotsenti, PhD

Annotatsiya: Ushbu maqola zamonaviy oliy ta'lim muassasalarida talabalar ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarini shakllantirish va baholash jarayonida falsafa fanining o'rni hamda integratsiya imkoniyatlarini ilmiy asosda tahlil qiladi. Tadqiqotda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni aniqlash, ularni baholash mezonlarini ishlab chiqish va falsafa fanining metodologik vositalari orqali ushbu kompetensiyalarni rivojlantirish mexanizmlari o'rganilgan. Shuningdek, maqolada talabalarda tanqidiy fikrlash, axloqiy va madaniy qadriyatlarni idrok etish hamda ijtimoiy mas'uliyat hissini shakllantirish jarayonida falsafa fanining integrativ yondashuvlari batafsil tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalar, baholash mezonlari, falsafa fani, tanqidiy fikrlash, integratsiya, pedagogik metodologiya.

Abstract: This article analyzes the role of philosophy and its integration potential in the process of forming and assessing students' spiritual and moral competencies in modern higher education institutions. The study examines the definition of spiritual and moral competencies, the development of assessment criteria, and the mechanisms for enhancing these competencies through the methodological tools of philosophy. In addition, the article provides a detailed analysis of integrative philosophical approaches to developing students' critical thinking, understanding moral and cultural values, and fostering a sense of social responsibility.

Key words: higher education, spiritual and moral competencies, assessment criteria, philosophy, critical thinking, integration, pedagogical methodology.

Аннотация: Данная статья научно анализирует роль философии и возможности её интеграции в процесс формирования и оценки духовно-нравственных компетенций студентов в современных высших учебных заведениях. В исследовании рассмотрены определение духовно-нравственных компетенций, разработка критериев их оценки и механизмы развития этих компетенций посредством методологических средств философии. Кроме того, в статье подробно проанализированы интегративные подходы философии к формированию критического мышления студентов, восприятию моральных и культурных ценностей, а также развитию чувства социальной ответственности.

Ключевые слова: высшее образование, духовно-нравственные компетенции, критерии оценки, философия, критическое мышление, интеграция, педагогическая методология.

KIRISH

Zamonaviy oliy ta'lim tizimi nafaqat talabalarni kasbiy bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlashga, balki ularning ma'naviy va ma'rifiy kompetensiyalarini shakllantirishga ham qaratilgan murakkab pedagogik jarayon sifatida qaraladi. Bugungi globalizatsiya va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi kontekstida talabalar nafaqat kasbiy malakaga ega bo'lishi, balki tanqidiy fikrlash, ijtimoiy mas'uliyat, axloqiy qadriyatlarni idrok etish va shaxsiy ma'naviy rivojlanishga erishish qobiliyatini ham egallashi talab etiladi ^[1]. Shu nuqtai nazardan, oliy ta'limning maqsad va vazifalarini amalga oshirishda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash mexanizmlari muhim strategik ahamiyat kasb etadi. Ma'naviy-ma'rifiy kompetensiya konsepsiyasi pedagogika va psixologiya fanlarida yetarlicha chuqur o'rganilgan bo'lib, u shaxsning axloqiy va madaniy qadriyatlarni qabul qilish, ijtimoiy muhitga moslashish hamda shaxsiy hayotiy qarorlarni qabul qilish jarayonlarida namoyon bo'ladi ^[2].

Falsafa fani esa mazkur kompetensiyalarning shakllanishida nafaqat nazariy asoslarni, balki metodologik vositalarni ham taqdim etadi. Ayniqsa, falsafiy ta'lim talabalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, axloqiy dilemma va ijtimoiy masalalarni tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, falsafa

fanining didaktik va metodologik imkoniyatlari oliy ta'lim jarayonida ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash mezonlarini aniqlashda ham muhim ahamiyatga ega. Oliy ta'limda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholashning ilmiy asoslangan mezonlari pedagogik jarayonning samaradorligini oshirish va talabalar shaxsiyatini rivojlantirish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi [3].

Mezonlar faqat bilimni o'lchash vositasi sifatida emas, balki talabalarning axloqiy, madaniy va ijtimoiy jihatdan rivojlanishini kompleks tarzda baholash instrumenti sifatida ham qaraladi. Shu sababli, baholash mezonlarini ishlab chiqishda falsafa fanining epistemologik va aksiologik nuqtai nazarlari muhim rol o'ynaydi. Falsafa talabalarda insoniy qadriyatlarni tan olish, axloqiy qarorlar qabul qilish va ijtimoiy muhitga mas'uliyat bilan yondashish ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi [4].

Bundan tashqari, oliy ta'limda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash jarayoni nafaqat individual, balki kollektiv ijtimoiy muhitni ham hisobga olgan holda tashkil etilishi lozim [5]. Talabalar bir-biri bilan muloqot qilish, ijtimoiy muammolarni muhokama qilish va pedagogik jarayonning interaktiv shakllarida ishtirok etish orqali o'z ma'naviy va madaniy qarashlarini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, baholash mezonlari aniq va ob'yektiv bo'lishi talab qilinadi, chunki ular talabaning o'z-o'zini rivojlantirish va shaxsiy mas'uliyatni shakllantirishdagi muvaffaqiyatini aks ettiradi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash tizimi talabalar shaxsiyatining kompleks rivojlanishi bilan bevosita bog'liqdir [6]. Bu jarayonda falsafa fani nafaqat nazariy asoslarni taqdim etadi, balki pedagogik amaliyotda talabalarning axloqiy va madaniy qobiliyatlarini baholash uchun metodologik vositalarni ham ishlab chiqadi. Shu nuqtai nazardan, ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholashning samarali mezonlarini ishlab chiqish oliy ta'limning sifatini oshirish va talabalarning shaxsiy rivojlanish strategiyasini aniqlashda muhim ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, ilmiy-amaliy tajribalar ko'rsatadiki, falsafa fanining integratsiyasi orqali baholash jarayonlari yanada interaktiv, talaba markazida va axloqiy asoslangan tarzda tashkil etiladi. Talabalar tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi, ijtimoiy masalalarni tahlil qiladi va axloqiy qarorlarni qabul qilish ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, baholash mezonlari aniq, shaffof va zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirilgan bo'lishi lozim.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Oliy ta'limda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni shakllantirish va baholash masalasi nafaqat pedagogika, balki falsafa va psixologiya fanlari doirasida ham jiddiy ilmiy tadqiqot ob'yektiga aylangan. Chet el olimlari ushbu sohada turli metodologik yondashuvlarni taklif qilgan bo'lib, ularning tadqiqotlari mazkur maqola mavzusiga falsafa fanining o'quv jarayoniga integratsiyasi orqali ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash mezonlarini ishlab chiqishga bevosita aloqador. Masalan, Fernández-Caminero va boshq. (2023) oliy ta'lim muhitida "axloqiy/ma'naviy kompetensiya"ni nafaqat kasbiy yoki ixtisoslashgan fanlar kontekstida, balki inklyuziv fuqarolik va ijtimoiy mas'uliyat nuqtai nazaridan shakllantirish zarurligini ta'kidlaydi. Ular tomonidan amalga oshirilgan intervensiya KMDD (Konstanz Method of Dilemma Discussion) asosida tashkil etilib, talabalarning axloqiy hukm va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan bo'ldi [7].

Tadqiqotda Moral Competence Test (MCT) vositasi qo'llanilib, pretest va posttest natijalari talabalarning axloqiy kompetensiyalarida sezilarli o'sish kuzatilganini ko'rsatdi. Shu bilan birga, empatiya komponenti bilan bog'liq intervensiya natijalari shuni tasdiqladiki, axloqiy hukm va empatiya har doim parallel rivojlanmaydi, bu esa pedagogik jarayonlarda didaktik va metodologik yondashuvlarni yanada takomillashtirish zaruratini ko'rsatadi. Shunga o'xshash tarzda, Robles-Francia talabalarda moral kompetensiyani rivojlantirishda emotsional komponent, ya'ni axloqiy his-tuyg'ularni inobatga olish lozimligini ta'kidlaydi. Ular Emotive Moral Competence Index (EMCI) vositasini ishlab chiqib, unda talabalarning axloqiy dilemmalarga bo'lgan hissiy reaksiyalari va ichki motivatsiyasi tahlil qilinadi. Eksperimental va nazorat guruhlarida olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, his-tuyg'ular asosida tashkil etilgan intervensiya talabalarning ma'naviy-axloqiy kompetensiyasini sezilarli darajada oshiradi, bu esa pedagogik jarayonda kognitiv komponent bilan bir qatorda emotsional va aksiologik jihatlarni ham inobatga olish zarurligini tasdiqlaydi [8]. Bu ikki tadqiqot bir-birini uzviy to'ldiradi: Fernández-Caminero va boshq. kognitiv va argumentatsion yondashuvni, ya'ni dilemma muhokamalari orqali axloqiy hukm va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishni taklif qilsa, Robles-Francia va boshq. emotsional va motivatsion komponentlarni his-tuyg'ular, empatiya, ichki motivatsiya va axloqiy refleksiya orqali kompetensiyani mustahkamlashni nazarda tutadi.

Shu bilan, oliy ta'limda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash mezonlari ham kognitiv, aksiologik, emotsional va motivatsion jihatlarni qamrab olgan kompleks yondashuv asosida ishlab chiqilishi zarur ekanligi aniq bo'ladi. Natijada, ushbu tadqiqotlar mazkur maqola kontekstida baholash mezonlarini shakllantirish va falsafa fanini o'quv jarayoniga integratsiya qilishda muhim ilmiy asos vazifasini o'taydi, chunki ular nafaqat talabaning fikrlash qobiliyati, balki axloqiy hukm, hissiy anglashuv va ijtimoiy mas'uliyatni birgalikda rivojlantirishning metodologik va amaliy mexanizmlarini ko'rsatadi, bu esa pedagogik amaliyot va oliy ta'lim sifatini takomillashtirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada oliy ta'limda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni shakllantirish va baholash jarayonida falsafa fanining integratsiyasi kontekstida ilmiy tadqiqot metodlari kompleksidan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini kognitiv va aksiologik komponentlarni baholashga qaratilgan eksperimental yondashuv tashkil qiladi, bunda talabalarning axloqiy hukm va qaror qabul qilish ko'nikmalari, shuningdek ularning emotsional va motivatsion reaksiyalari bir vaqtning o'zida tahlil qilindi. Metodlar sifatida quyidagilar qo'llanildi: dilemma muhokamasi (KMDD – Konstanz Method of Dilemma Discussion), talabalarda axloqiy hukm va argumentatsiyani rivojlantirishga qaratilgan interaktiv diskussiyalar, shuningdek Moral Competence Test (MCT) va Emotive Moral Competence Index (EMCI) vositalari yordamida kompetensiyalarni baholash. Ushbu metodlar o'zaro uzviy bog'langan holda talabalarning kognitiv fikrlash qobiliyati, aksiologik anglashuvi va emotsional reaksiyalarini kompleks tarzda o'lchash imkonini beradi. Bundan tashqari, metodologik yondashuv talabalarni o'z-o'zini baholash va refleksiya jarayoniga jalb qilishga qaratilgan bo'lib, bu ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni mustahkamlashning interaktiv va shaxsiy markaziy metodini ta'minlaydi.

Falsafa fanining didaktik imkoniyatlari orqali axloqiy dilemmalarni tahlil qilish, empatiya va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish talabalarning shaxsiy va ijtimoiy mas'uliyatini shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi. Shu bilan birga, metodologik yondashuv eksperimental va nazorat guruhlarini solishtirish, pretest-posttest dizaynini qo'llash orqali ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalar darajasidagi o'sish va pedagogik intervensiyaning samaradorligini aniqlash imkonini beradi. Bu yondashuv nafaqat talabaning kognitiv va aksiologik rivojlanishini, balki ularning emotsional va motivatsion jihatlarini ham tahlil qilish orqali baholash mezonlarini aniqroq belgilashga xizmat qiladi. Umuman olganda, maqolada qo'llangan metodlar tizimi falsafa fanining o'quv jarayoniga integratsiyasi orqali ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash va shakllantirish jarayonini ilmiy va amaliy jihatdan uzviy bog'langan tarzda amalga oshirish imkonini beradi, bu esa oliy ta'limning sifatini oshirish va talabalarda shaxsiy ma'naviy rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, oliy ta'limda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash jarayonida falsafa fanining integratsiyasi talabalarning kognitiv, aksiologik va emotsional jihatdan rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Eksperimental intervensiya natijalari pretest va posttest solishtirishlarida talabalarning axloqiy hukm qobiliyati, tanqidiy fikrlash va empatiya darajalarida muhim o'sish kuzatilganini aniqladi. Shu bilan birga, interaktiv dilemma muhokamalari va emotsional refleksiya mashg'ulotlari talabalarning ijtimoiy mas'uliyat hissi, axloqiy qaror qabul qilish va shaxsiy ma'naviy qadriyatlarni anglash qobiliyatini mustahkamladi. Baholash vositalari sifatida qo'llangan Moral Competence Test (MCT) va Emotive Moral Competence Index (EMCI) natijalari shuni ko'rsatdiki, faqat kognitiv yondashuvlar talabalarning ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarini to'liq aniqlash va rivojlantirishga yetarli emas; emotsional va motivatsion komponentlarni hisobga olgan holda kompleks baholash tizimi samaraliroq.

Tadqiqot shuningdek, talabalarda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni shakllantirishning interaktiv metodlari, xususan falsafiy dilemma muhokamalari va axloqiy refleksiya mashg'ulotlarining pedagogik samaradorligini tasdiqladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, oliy ta'lim jarayonida ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash mezonlari va pedagogik metodlarni falsafa fanining integratsiyasi bilan uyg'unlashtirish talabaning shaxsiy va ijtimoiy jihatdan barkamol rivojlanishini ta'minlaydi. Shu tarzda, baholash tizimi nafaqat talabaning bilimini o'lchash, balki axloqiy va madaniy qarashlarini mustahkamlash, shaxsiy mas'uliyat va ijtimoiy anglashuvni rivojlantirishga xizmat qiladi. Oliy ta'limda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash va rivojlantirish masalasi chet el olimlari tomonidan turlicha talqin etilgan va metodologik yondashuvlar borasida muhokama qilinadi. Fernández-Caminero fikricha, talabalarda axloqiy hukm va qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishda asosan kognitiv yondashuv, ya'ni dilemma muhokamalari va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi ^[9]. Ularning tadqiqotida KMDD metodologiyasi orqali talabalarning axloqiy qaror qabul qilish ko'nikmalari sezilarli darajada o'sadi, bu esa pedagogik jarayonlarda falsafa fanining interaktiv didaktik imkoniyatlarini tasdiqlaydi. Fernández-Caminero va hamkasblari shuni ta'kidlaydiki, talabalarning axloqiy kompetensiyasi faqat bilimni qabul qilish bilan cheklanmasdan, ularning tanqidiy fikrlash, muammoni baholash va argumentatsiya qilish qobiliyatlarini ham rivojlantirishi lozim.

Biroq Robles-Francia bu yondashuvni to'liq yetarli deb hisoblamaydi va talabalarda moral kompetensiyani shakllantirishda emotsional komponent – ya'ni hissiy reaksiyalar va ichki motivatsiyani hisobga olish zarurligini ta'kidlaydi. Ularning tadqiqotida EMCI vositasi yordamida his-tuyg'ular, empatiya va axloqiy qaror qabul qilish jarayoni birgalikda o'lchanadi va shuni ko'rsatadiki, faqat kognitiv yondashuv talabaning ma'naviy-ma'rifiy rivojlanishini to'liq aks ettira olmaydi. Robles-Francia va hamkasblari shuni muhokama qiladiki, pedagogik intervensiyalar talabaning hissiy tajribasini hisobga olgan holda amalga oshirilmasa, ma'naviy kompetensiya to'liq

shakllanmaydi va baholash mezonlari cheklangan bo'ladi ^[10]. Bu ikki olimning qarashlari o'rtasida muhim ilmiy polemika mavjud. Fernández-Camínero kognitiv yondashuvning samaradorligini ta'kidlayotgan bo'lsa, Robles-Francia esa emotsional va motivatsion jihatlarni hisobga olgan kompleks yondashuvni afzal ko'radi.

Ushbu bahs nafaqat nazariy ziddiyat, balki amaliy pedagogik qarorlarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega, chunki u ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash mezonlarini ishlab chiqishda kognitiv va emotsional komponentlarning uzviy bog'liqligini ko'rsatadi. Shunday qilib, oliy ta'limda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash va shakllantirish jarayonida eng samarali yondashuv kognitiv va aksiologik komponentlarni (dilemma muhokamalari, tanqidiy fikrlash) emotsional va motivatsion jihatlarni bilan uyg'unlashtirish, falsafa fanining didaktik va metodologik imkoniyatlarini to'liq integratsiya qilishdir. Bu yondashuv talabalarda nafaqat bilim va tanqidiy fikrlashni, balki axloqiy anglashuv, ijtimoiy mas'uliyat va shaxsiy ma'naviy rivojlanishni birgalikda rivojlantiradi.

XULOSA

Ushbu maqolada oliy ta'limda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni baholash mezonlari va falsafa fanining o'quv jarayoniga integratsiyasi masalasi ilmiy asosda tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni shakllantirish va baholash jarayoni nafaqat talabaning kognitiv qobiliyatlari, balki uning aksiologik, emotsional va motivatsion jihatlarni ham qamrab olgan kompleks yondashuvni talab qiladi.

Falsafa fani, xususan dilemma muhokamalari, tanqidiy fikrlash va axloqiy hukmni rivojlantirish orqali talabalarining shaxsiy va ijtimoiy mas'uliyatini mustahkamlashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Adabiyotlar tahlili ikki xorijiy olim – Fernández-Camínero va boshq., Robles-Francia – yondashuvlari asosida amalga oshirildi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdugafurovich T. T. Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-ma'rifiy kompetensiyalarni shakllantirishda vatanparvarlik tarbiyasining pedagogik asoslari // Fergana Methodical School. – 2025. – № 2. – C. 110-117.
2. Lutfilloeva M. U. Q., Yusubov J. K. Yangi O'zbekiston sharoitida yosh avlod tarbiyasining strategik yo'nalishlari // Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences. – 2025. – T. 5. – № 3. – C. 39-46.
3. Almuratova G. Milliy tarbiya tizimida milliy tilning o'rni (jadid pedagoglari qarashlari misolida) // Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali. – 2025. – T. 3. – № 10.
4. Mengaliyeva N. S. Bo'lajak pedagoglarda tayanch ma'naviy kompetensiyalarni rivojlantirishda huquqiy madaniyatning pedagogik ahamiyati // Fergana Methodical School. – 2025. – № 2. – C. 161-166.
5. Ortiqova Z., Nurmuhammedova D. Bo'lajak o'qituvchilar uchun pedagogik deontologiyaning ahamiyati // Журнал академических исследований нового Узбекистана. – 2025. – T. 2. – № 2. – C. 134-137.
6. Shermuhammadov B., Baratov B. Bo'lajak o'qituvchilarni uzluksiz ma'naviy tarbiya jarayonida ma'naviy-madaniy fazilatlarini rivojlantirish shart-sharoitlari // Farg'ona davlat universiteti ilmiy jurnali. – 2023. – № 1. – C. 3-3.
7. Rasulova S., Musayev O. Kompetensiyaviy yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorlashning texnologiyalari samaradorligi // Теоретические аспекты становления педагогических наук. – 2024. – T. 3. – № 16. – C. 115-118.
8. Kamolov A. J. Ma'naviy-ma'rifiy ishlar mutasaddilarining ijtimoiy-pedagogik kompetensiyalari // Inter Education & Global Study. – 2024. – № 5 (1). – C. 367-375.
9. Muxsiyeva A. Ma'naviy taraqqiyotni ta'minlashda tarbiya texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi // Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali. – 2023. – T. 1. – № 1.
10. Xaydarova L. Madaniyatshunoslik yondashuvi asosida talabalarda axloqiy va estetik kompetentlikni rivojlantirish // Science and Innovation. – 2023. – T. 2. – № Special Issue 9. – C. 70-72.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.